

Izhaja ob 4 zjutraj.
 Štano celoletno . 180 K
 mesečno 15 .
 za zased. ozemlje 300 .
 za inozemstvo 40 .
 Oglasi za vsak mm višine
 stolpca (68 mm) 2 K
 mali oglasi do 30 mm
 stolpca (68 mm) 1 .

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
 Mladošičeva cesta št. 16/L
 Telefon št. 72.
Upravništvo:
 Sodna ulica št. 6
 Telefon št. 36.
 Račun kr. post. ček. urada
 šte. 11.842.

Pred pričetkom jadranskih pogajanj.

Grško vprašanje. — Ministrski svet.

Beograd, 2. novembra. (Izvirno). Naša vlada je dobila od italijanske vlade poziv za obnove pogajanj glede jadranskega vprašanja, ki se prične dne 7. novembra v Rapallu pri Genovi. Zaradi tega se je vršila danes ob 10. uri dopoldne seja ministrskega sveta, na kateri se je razven o jadranskem vprašanju, razpravljalo tudi o regentovem potovanju na Grško, kateremu se pripisuje

velika politična važnost. Zanimivo je zlasti dejstvo, da so glede nastopa prestola princa Pavla grškega nastale velike komplikacije, ki jih bo skoro nemogoče rešiti. Povratek regenta iz Aten se pričakuje za danes. V zvezi s pozivom italijanske vlade je bil tretji naš delegat za pogajanja, minister Kosta Stojanović, sinoči brzojavno pozvan, da se vrne v Beograd.

Gospodom Vesnič, Trumbiču in Stojanoviču.

Ljubljana, 2. nov. 1920. V dveh dneh odpotujete v Riviero, da poskusite doseči sporazum z Italijo. Se nikdar v življenju niste šli tako težki odgovornosti naproti, kakor to pot.

ves narod, da takoj in brez obotavljanja zapustite Italijo. Zaliti se ne damo.

Razpravljali ne boste o mrtvi stvari, ne o denarju ne o duševnih zakladih. O živih dušah in telesih najzvestejšega dela svojega naroda se boste pogajali.

Brez Reke in čisto sigurnega dostopa do nje iz Hrvatske in Slovenije, brez zadostnega okolisa zlasti Liburnije, ne more biti govora o kakem sporazumu. Reka bodo pljuča, skozi katera bo naš narod dihal. V večnem nezadovoljstvu in gospodarskih krizah bi se stabilil samega sebe, ako je ne poseduje.

Vi potujete sami. Sklenili ste, da ne vzamete nobenega Slovenca s seboj. Bojite se, da bi mu vskipelo srce. Pogumna in težka je tudi ta Vaša odločitev. Ne bi bila lahka stvar Slovencu pogajati se, jeli se materi od živga telesa odreže večji ali manjši kos. Vendar ne vemo, ali je bil ta vaš stlap moder.

Reškim Italijanom v kulturnem oziru dajte carte blanche. Ne reflektiramo na poslovenjenje niti enega Italijana ali da se kok renegat vrne Jugoslovenstvu.

Bodisi zato pa je vaša odgovornost toliko večja. Te dni, ko boste vi v Rapallu, bo vsa domovina pozorna na Vas.

Glede zapadne granice ne pozabite, da je vsako jugoslovensko selo vredno boja in rešitve. Tam ne žive „rohške duše“, tam žive zlati naši zavedni krajevci in Gorikani. Pri tem pomislite, da mora biti tudi Reka in pot vanjo varna pred sovražnikom in da je poudarjanje vsake strateške granice že samo na sebi pretujna.

V težkih mesecih poroda naše domovine smo se privadili mnogim razočaranjem. Ze vemo, da je ideja samoodločbe uporabljena le proti nam in da o kaki mednarodni pravičnosti ni govora. Pripravljani smo torej na nove bridkosti.

Pri razgovorih tudi ne pozabite, da se je na severu zgodila velika krivica: tam naj odloča pibiscit, o katerem Italija drugod nič vedeti neče?

Vendar ne gradite preveč na moč naših src in živcev. Uvažujte neprestano, da ima vsaka stvar svoje granice in da nobena država v popuščanju ne more preko življenjskih svojih interesov.

Pri vseh razgovorih poskusite se v mislih uživati tudi v srce Slovencev in Ljubljanec in v srca onih, ki o njih usodi odločate. Podpišite samo ono, kar morete ravno tako varno braniti v Ljubljani kakor v Beogradu in Zagrebu. Ne bi bilo večje pogreške kakor odločitev, da hočete na vsak način priti do podpisov. V tem slučaju vam je prokletstvo vsega naroda sigurno. Ne spravite nas v ta strašni položaj. Ako čast naroda ne dovoljuje, ako ne dovoli naš narodni in gospodarski interes, pogumno razbijte pogajanja z lokavo Italijo, ki potem takem hoče ostati naš večni sovražnik. Ves narod bo z Vami!

Harding izvoljen.

London, 2. oktobra. (Izvir., došlo ob 2. uri ponoči) Harding je izvoljen za predsednika Zedinjenih držav. Od 530 volilnih mož iz posameznih držav, ki so bili izvoljeni pri današnjih indirektnih volitvah, je po dosedanjih poročilih 360 republikancev, ki so zavezani za Hardinga. Rezultati, ki še manjkajo iz

severnih in zapadnih držav, ne morejo nič več izpremeniti na zmagi Hardinga.

preganja. Ako se te razmere ne izpremene, so nemiri neizogibni. V nasprotju s prejšnjim blagostanjem mesta je sedaj jedva pričakovati, da bi dobil Trst še kedaj svojo prejšnjo vlogo. V mestu vlada pomanjkanje vode in plin. Zdravstvene razmere so slabe in zaradi naraščajočih vedno večja vznemirjenost, kar ojačuje socialistične elemente. Dokler Trst ne dobi svoje prejšnje zveze z zaledjem, je obsojen na stradanje in životarjenje ter polaganu izumiranja.

Grške volitve.

Atene, 2. novembra. (Izvirno). Volitve za grško zbornico, ki so bile določene za 7. novembra so odgodene do 14. novembra. Prihod regenta Aleksandra v Atene se v grških političnih krogih izredno živahno komentira. Regent Aleksander je bil sprejet s posebnimi častmi. Kraljica vdova Olga je priredila njemu in princesinji Jeleni na čast v soboto slavnostno kosilo, vlada pa zvečer svečani dinc. Regent Aleksander se je včeraj vračil z avtomobilom proti Beogradu.

„Mala ententa“.

Praga, 2. novembra. (Izvirno). Rumunski zunanji minister Take Jonescu je po dvodnevem bivanju v Pragi odpotoval včeraj ponoči v Varšavo. Pri razpravljanju stališča Anglije, Francije in Italije napram „Mali ententi“ se je pokazalo, da vlada na zapadu popolno soglasje in da vse kombinacije glede Madžarske niso več aktualne. Med Češko-Slovaško in Rumunijo v Bukarešti sklenjeni dogovor je bil vnovič potrjen.

Italija in Južna železnica.

Dunaj, 2. novembra. (Izvirno). „Achtuhrblatt“ poroča iz Trsta, da bo italijanska vlada odklonila ne samo nadaljnjo izplačevanje anuitet v znesku 30 milijonov frankov v zlatu, ampak tudi izročitev na italijanskem ozemlju nakajajočim se prog južne železnice, v kar je po členu 249. mirovne pogodbe upravičena. Zastopnik italijanskega finančnega ministrstva se je podal v Pariz, da se pogaja tamkaj s francoskimi interesi.

Francosko-grška pogodba razveljavljena.

Pariz, 2. novembra. (Izvirno). Angleška vlada je izjavila, da nikakor ne more priznati francosko-grške tajne pogodbe v Gödöllö. Francoska vlada je zato obvestila ogrsko, da bo pogodba preklicana.

Borbe boljševikov z Vranglom.

Berlin, 2. novembra. (Izvirno). Kakor poročajo moskovska „Izvestija“, je prevzel vrhovno poveljstvo sovjetskih čet na južni fronti Kamenjev, ki ima na razpolago 32 divizij.

Carigrad, (preko Beograda) 2. novembra. (Izvirno). Boljševiška armada 140.000 mož je napadla čete generala Vrangla, ki so se morale umakniti za črto Perokop in so imele težke izgube.

Kopenhagen, 2. novembra. (Izvirno). Vranglovo armadno poročilo od 27. oktobra poroča o uspešnih bojih z boljševiškinimi četami ob Dnjepru, ki so ga boljševiki zamažali poskušali prekorajiti.

Susteršič.

Novi Sad, 2. novembra. (Izvirno). Zastava“ javlja, da se je poleg generala Šarboviča in cele vrste frankovcev udeležil pogreba generala Borojeviča na Dunaju tudi zloglasni dr. Sušteršič, ki je v svojem govornu poveljeval Habsburžane in naglašal, da njih historijska misija še ni dovršena.

Volilni shod JDS.

se vrši v petek, dne 5. novembra 1920. ob 8. uri zvečer v dvorani „Unjona“. Na shodu govorijo kandidati Jugoslovenske demokratske stranke za ljubljansko volilno okrožje gg. dr. Ivan Tavčar, profesor Josip Reisner, Ivan Mohorič in dr. Albert Kramer. Sodelujočniki, udeležimo se po možnosti! — Načelstvo JDS.

Demokrati in volitve.

Osijek, 2. novembra. (Izvirno). V nedeljo se je vršila tukaj konferenca demokratske stranke za virovitiško županijo. Zborovanju je prisostvovalo zlasti mnogo seljaških delegatov. Predsedoval je dr. Ribar, govoril pa je tudi urednik Toni Šlegel iz Zagreba. Nosilec demokratske liste za virovitiški okraj je dr. Ribar.

Beograd, 2. novembra. (Izvirno). Minister za konsultante dr. Laza Marković je odpotoval v Mostar, kjer bo nosilec radikalne liste. Pašić je na agitacijskem potovanju po Bosni in Dalmaciji in pride pri tej priliki tudi v Zagreb, da podpre Mihajlovičevu kandidaturi. V Crni gori je nosilec radikalne liste dr. Driljević, advokat iz Zemuna, bivši minister kralja Nikite. Nosilec demokratske liste v Crni gori je Marko Daković, vodja mlade črnogorske armade.

Beograd, 2. novembra. (Izvirno). Vlada je imela glavni odbor demokratske stranke sejo, na kateri se je razpravljalo o položaju pred volitvami. Minister Pribičević se je vrnil v Beograd in izjavil, da je položaj za demokratsko stranko na Hrvatskem jako ugoden. Dober je položaj tudi v Srbiji, Vojvodini in Bosni. Predsednik stranke Ljuba Davidović se še ni vrnil iz agitacijskega potovanja po južni Srbiji in bo zato naknadno. Narod z velikim razumevanjem odobrava politiko demokratske stranke, posebno državno jedinstvo in pa agrarno reformo. Glavni odbor je določil za nosilca liste za somborski okraj v Vojvodina ministra Kosta Stojanoviča, na drugo mesto pa Pero Konjoviča. V podrinskem okraju (Sabac) bo nosilec liste Voja Veljković, na drugem mestu pa seljak in narodni poslanec Josip Bojinović.

Razna poročila.

Dunaj, 2. novembra. (Izvirno). „Mittagszeitung“ poroča iz diplomatskega vira, da angleška vlada nikakor ne misli na obnove trgovskih odnosov s sovjetsko Rusijo. Lloyd George je prišel do prepričanja, da so ruski delegati nezanesljivi in da izrabljajo svojo prisotnost v Angliji samo za boljševiško propagando. Veliko ogorčenje vlada v Angliji tudi zaradi tega, ker sovjetska vlada še vedno neče izpustiti angleških tujnikov, ki jih namerala najbrže obdržati za talce. V angleških političnih krogih računajo zaradi tega, da bo politika Anglije popolnoma pasivna napram Rusiji. Anglija se sicer ne bo bojevala z Rusijo, stonila pa tudi ne bo v nikakršne odnose.

London, 2. novembra. (Izvirno). Krasin je izročil danes angleškemu zunanjemu uradu prepis note moskovske vlade, v kateri sovjetska vlada protestira proti napadom čet generalov Balahoviča in Petljurina v Belu Rusiji in Ukrajini in zahteva od angleške vlade, da se operacij ne podpora.

Uradništvo in avtonomija.

Ljubljana, 2. novembra.

JDS pričakuje sanacijo naše države od dobre uprave. V središču je treba od vrha do tal prenoviti ministrstva. Iz vseh pokrajin naj se v Beogradu zbere elitni zbor uradništva, ki mu je treba udobno eksistenco za vsako ceno zagotoviti. Danes je našemu uradniku silna žrtev prestati v beograjski draginji. Ni pa nobenega dvoma, da se to po legi gotovo najbolj srečno mesto na potohodu iz srednje v istočno Evropo razvije v najkrajšem času. — Naša zemljepisna in etnična situacija pa zahteva še za dolgo let globoko idočo decentralizacijo, in sicer državnih uradov, ki naj delajo roko v roki z avtonomno upravo.

Izrekli smo se pred vsem za veliko avtonomijo občin: iz malih občin, ki modernih nalog ne morejo zmagati, naj se zgrade velike občine s 3000 do 6000 prebivalci. To bo že lepa moč, ki bo mogla skrbeti za vse možne gospodarske naloge (vodovodi, male elektrarne, gradnja stanovaljskih hiš, pota, javna higijena, strokovne šole, ljudska izobrazba, aprovizacija itd.). Poleg velikih občin bodo delali okrajni smotreni gospodarsko politiko (cestje, zdravstvo, strokovne šole, tujski promet, lokalne železnice, daljnovodi večjih elektrarn). Nad njimi bo dežela še večje samoupravno telo. Tudi po dvoje občin, okrajev in dežel se bo lahko vezalo za večja komunalna podjetja.

V vsaki samoupravi igra največjo ulogo izvoljeni zbor zaupnikov prebivalstva. Poleg tega bo pa v samoupravi tudi neobhodno potrebno uradništvo. Zupanu, okrajnemu glavarju, namestniku in članom občinskih, okrajnih, deželnih zborov je iniciativa in nadzor: drobno izpeljavo pa prevzame uradništvo.

Kaj bo v upravi važnejše, uradništvo ali odbori? To bo pač zelo različno. Nekatje bodo odborniki (poslanci) za nič, uradniki pa bodo za samonikli inteligenci ali pa jahaje izkušnega „šimlja“ vozili dobro, drugod bo obratno. Uradnik pa, bodi v državnem ali samoupravnem aparatu, ne sme biti hlapec. On mora biti podrejen odgovornemu predstojniku, ne sme pa biti marioneta slučajnih mogotcev, pa najsi so to državni ali pa občinski poslanci. Od uradništva zahtevamo strokovnega znanja, izvežbanosti in absolutne poštenosti. Treba mu zagraditi dafu službeni red, ki mu brani hrbet proti raznim premembam pri predstojnikih. Pragmatika je nujna korektiva slabih strani parlamentarizma.

SLS zahteva, da bodi vse uradništvo (državno in avtonomno) podložno deželnim odborom. Globoka razlika med ustavnim programom JDS in SLS, znova poudarjena še te dni od nasprotnikov, je v tem, da SLS zahteva, da bodi deželni odbor vođa tudi vse državne notranje uprave, imenovalec in disciplinarni šef uradništva vseh vrst v deželi. „Slovenec“ trdi, da je nasprotno stališče nedemokratsko, kajti deželni zbor da je voljen s splošno, enako volilno pravico.

Klerikalci delajo, kakor da bodo deželni zbori tako izbrani. Pozabljajo, da bo parlament tudi po tem sistemu izvoljen in da bo ustava za jamčila tisti parlamentarizem; centralna vlada je takorekoč odsek parlamenta. Če ta vlada vrhovno vođa činovniški aparat, je to povsem demokratski.

Motiv klerikalnega programa je očividni: v Sloveniji upajo še kdaj na večino, v Jugoslaviji je nikdar dobili ne morejo. Uresničenje tega programa bi bilo usodno: Uradniki bi postali klerici Jernej. Ko je v Ljubljani deželni

Angleška sodba o Trstu.

London, 2. novembra. (Izvirno). Poročevalec „Timesa“ prisa občirno sliko o žalostnem položaju Carlem in političnem položaju Trsta, čegar usodo primerja z usodo

bedneja. Zlasti v zvezi s pravstvom in prebivalstvo da je v položju v obupnem položju in v slabih življenjskih razmerah. Prebivalstvo slovenskega in nekakga pokolenja se

bor vodil Šusteršič, smo videli, kako žele stvar uravnati klerikalci. Podobne manire je na poverjenosti za notranje uvajal novi načelnik SLS. Bogunil Remec.

Možnosti takih krivic se v ogromnem državnem organizmu vse bolj uravnavajo kakor v tesni družini. Minister je daleč in ne pride mu na misel preganjati uradnika, ker ni dovolj globoko pozdravil ali ker gospodji soprog ni pogodu ali pa ker eden od političnih prijateljev preži na dotično mesto. In če pride krivica, uradnika štiti državna pragmatika in kar je še več vredno: državna stanovska organizacija. Deželni odborom dati vso moč nad uradništvo v roke, se pravi razbiti uradništvo v slabotne skupine.

Uradnik mora biti državi zvest, on mora delati: za vse to je dovolj jamstva v njem samem in v oblasti prestojnikov. Neko neodvisnost pa mora imeti. In če se kaj nepoštenega od njega zahteva, se sme postaviti.

Zato pa bo JDS. upravi svojega demokratičnega stališča brezpogojno zaprečila vsako misel na to, da bi državno uradništvo postalo podložno deželni odborom. V kolikor bo vršilo posle samouprave, bo podložno od ljudstva izbranim odborom, vendar ne kot hlapec, ampak kot sodnik.

* To velja za državne nastavljenice sploh, torej tudi za poduradnike, sluga, policiste in paznike.

Volilna borba

v Minister dr. Kukovec je v ponedeljek zvečer odpotoval iz Celja v Beograd. Koncem tedna se zopet vrne in se poda na agitacijsko potovanje v Maribor in mariborsko okrožje. V izvolitve v mariborskem okrožju. V ponedeljek se je vršil v Zgornji Poljski shod SLS. Župnik je v nedeljo naznanil s prižnice, da se morajo shoda udeležiti vsi moški in ženske. Res je prišlo na shod okrog 60 oseb, katerim je govoril poslanec Pišek in še neki njegov tovariš. Svojih govorov nista mogla govoriti do konca. Prisotni kmetje in delavci so jima namreč stavili različna neprijetna vprašanja o delu voditeljev klerikalne stranke, o agrarni reformi, o dvoletni klerikalni politiki doma in v Beogradu, o slabem gospodarstvu pri železnici in zelo dobrem gospodarstvu pri klerikalnih podjetjih in mnogo drugega. Pišek se je nekaj časa lovil in se poskušal izgovarjati in opravičevati, končno je pa podlegel in izjavil, da itak ne reflektira na izvolitev in da ni hotel več kandidirati, da so ga pa njegovi tovariši prisilili. Sedaj hoče poskusiti, da reši za klerikalno stranko, kar se še da rešiti. Vendar enkrat odkrito priznanje! Shod se je na to končal v občem prepriju, kriku in smehu. Župnik je mnogo pred koncem shoda na tihem odšel v farovž.

v Volilna sleparstva priženjajo. Vzor krščanskega moža je vsekakor župnik dr. Jančič pri Sv. Petru v Savinjski dolini, ki je eden najbolj nestrpnih in zagrizenih klerikalnih politikov. Sedaj je bil naznanjen državni pravdniku zaradi sledečih sleparij: za časa reklamacijskega postopanja je prišlo k njemu več reklamantov, da jim da predpisane dokumente, kar je ta sicer storil, toda ne da bi pritisnil na dokumente

uradno štampiljko. Ker pa je bil dr. Jančič obenem član reklamacijske komisije v občini, je vse te dokumente, ki jih je izstavil sam, kratkoma zavrnil z utemeljitvijo, češ da niso uradni dokumenti, ker imajo le podpis župnika, ne pa tudi uradno štampiljko. Okrožno sodišče je seveda vse te ukrepe reklamacijske komisije razveljavilo kot protipostavne, župnika dr. Jančiča pa naznanilo državnemu pravdniku.

v Capudrov volilni shod v Mariboru. Krščansko-socialna zveza je priredila v nedeljo v mariborskem narodnem domu volilni shod, na katerem sta se predstavila kandidata Capuder in Krepk. Shod je bil jako slabo obiskan. Vsega skupaj je bilo okrog 50 ljudi, nad polovico žensk in drugih oseb, ki niso volilci. Kandidat Capuder je branil politiko dr. Šusteršiča in svoje denuncijantstvo v Kranju. (Večerni list pa piše, da je shod zelo lepo uspel in trdi, da se je poslanec Vesenjsek vedno potegoval za delavske koristi. Kdaj in kje pa? Značilno je, da Večerni list ni povedal števila udeležencev. Jutri nas bo seveda ozmerjal in bo navedel, da je bilo izdanih toliko in toliko tisoč vstopnic, kakor na zadnjem ponosnem shodu SLS v Ljubljani.)

v Na stranknem zboru JSDS v Celju, ki se je vršil dne 31. oktobra in 1. novembra, so bili postavljeni kandidati socialistične stranke za vsa tri volilna okrožja v Sloveniji. Nosilec vseh treh list je Etbin Kristan. Zbor se je izrekel proti komunizmu.

Politične beležke.

+ „Slovenec“ je centralist! Hoče namreč, da bi dr. Brejc in Verstovšek vladala tudi v Mariboru, Ptuj in Murški Soboti. Prekmurci pa hočejo — avtonomijo. Klerikalne prekmurske „Novine“ pišejo (10. oktobra): „... (Prekmurci) svoje posebne avtonomije zavoljo gospodarstva, verskega, šolskega, razločka itd., nikdar ne odvrzemo...“ „Novine“ priporočajo tudi prekmurščino kot poseben jezik. Tako brusi Slovenska ljudska stranka svojo lasno orožje; ne more pod ljubljansko klerikalno streho spraviti vsega kar bi hotela. Prekmurje pripada pač k Jugoslaviji, a ni pripadlo nikoli k kakim „zgodovinski“ Sloveniji.

+ Izdala jih je beseda! Klerikalni „Večerni list“ je dne 27. oktobra pisal: „Dve leti je domala že minulo, odkar je slovensko ljudstvo proglasilo svojo samostojnost... Nato je prišlo takozvano ujedinjenje s Hrvati in Srbi...“ Torej: takozvano ujedinjenje! Sledečega dne, 28. oktobra je pisal „Slovenec“ skoro enako, a je izpustil besedo „takozvano“. Ali se je zbal? Ali misli, da oče „Slovenec“ ne sme biti tako odkritosrčen, kakor enfant terrible „Večerni list“?

+ Gojijo proti vojski nadaljujejo nai klerikalci sistematično, a svoj strup srkajo iz virov srbskih radikalcev, ki so jo v Srbiji vodili iz strahu z ogroženo borbo proti vsakemu, ki je užival v narodnih grobih in v vsakem ugled. Tako so radikali uničili zmagovitega vojvodo Radé Putnika, zmagovalca v obeh balkanskih vojnah, uprizorili so divjo gojijo proti vojvodi Zivojinu Mišiču, da je moral v penzijo, ker je javno nastopil proti škodljivi radikalni agitaciji v vojski, ki se je leta 1914 dal penzionirati, da bi mogel kot kandidat samo-

stalne — sedaj demokratične — stranke priti v skupščino, kjer je hotel razkriti radikalne gojije. Na vojvodo Putnika so hoteli radikali zvaliti vso krivdo za katastrofo leta 1915, da je zmagoviti vojvode umrti takorekč kot izgnance v Nizzi, a vojvodo Mišiča so morali ravno radikali sami poklicati, ker sami niso imeli sposobnih ljudi. Isto gonjo so sedaj uprizorili proti generalu Zivka Pavloviču, enemu najudarnejših naših strategov, ker se je upri zahtevam radikalcev, da zbere kot upravnik vojne akademije v Beogradu v proforskem zboru radikalne kandidate. V svoji gonji proti Pavloviču so šli celo tako daleč, da so zaslužnemu strategu in dvakratnemu obojevalcu Bitolja očitali, da je za časa albanske tragedije postopal nekorektno proti kralju Petru, tako da je moral celo sam kralj Peter protestirati proti takim lažem, da je bil dotakratni polkovnik Pavlovič na izrečno željo kralja Petra kakor v prečest proit ostudni gonji od strani radikalcev, proizveden v generalni čin. K ti nenarodni gonji radikalcev proti vojski v sedanjih usodepolnih časih pravi Beogradski gnevnik: Ako bi se po teh konstatacijah našel še kak pameten in pošten Srb, ki bi ostal še nadalje radikalec, mi bi radi videli tega človeka! — A mi Slovenci lahko rečemo to isto, samo da spremenimo besede: Srb in radikalec z besedami Slovenec in klerikalce.

+ Mandati v avstrijskem narodnem svetu, ki dosedaj še niso bili podeljeni, so sedaj razdeljeni med posamezne stranke v sledečem razmerju: velikonemška stranka dobi 8, socialni demokratje 4, krščanski socialci 3 in kmetška stranka 1 narodni mandat. Razmerje strank v novem narodnem svetu je sedaj končno utrjeno: krščanski socialci 82, socialni demokratje 66, velikonemci 20, kmetška stranka 6, nemški liberalci 1.

+ O nemirih v nemški Češki so poročali te dni nemški listi in javljali, da so češkoslovaški legionarji v Libercih priredili cele pogrome proti Nemcem. V resnici pa je le res, da so češkoslovaški legionarji s silo odstranili spomenik cesarja Jožefa v Libercih, ker tega županstvo ni hotelo storiti. Istočasno so legionarji odstranili samonemške napise na sodišču. Potem so razobesili na magistratu češko zastavo, ki so jo čuvali ves dan. — Tako so izgledale te demonstracije, katere so Nemci hoteli predočiti kakor nemški pogrom v češkoslovaški republiki.

Prosveta.

— Kogojev koncert, ki se je imel vršiti danes dne 3. t. m. v Unionu, se zaradi zaposlenosti gđ. Zikove v gledališču, prestavi na soboto dne 6. t. m. Kupljene stopalce ostanajo v veljavi. Dotlej se vrši razprodaja vstonic Predškofiji 19. v trgovini J. Vidmar.

— Cercle francajs javlja, da se vrši pouk v francoščini tudi letos v poslopju I. državne gimnazije v sledečem redu: I. kurz (za začetnike) ob ponedeljkih in četrkih od 6. do 7. ure; poučuje g. prof. doktor Šanda. II. kurz ob torkih in petkih od 6. do 7. ure; poučuje g. prof. Čop. III. kurz ob ponedeljkih in četrkih od 6. do 7. ure; predavata gg. prof. Čop in dr. Novak.

— Maska, 3. številka, izide danes v sredo. Priloga prinaša natančna poročila in vzroke o gledališki krizi

in stavki s siališča igralcev.

— Balet in moderna plesna umetnost. Helena Poljakova, članica Narodnega gledališča in profesorica jugoslovanskega konservatorija ter bivša članica Petrogradske carske

Sokolski vestnik.

sv Sokolič, list za sokolski naraščaj, št. 7 in 8, je ravnokar izšel in ima sledečo vsebino: 1. Sokol sem in Sokol ostanem. 2. Našemu dijaštvu. 3. Naraščaj na VII. vsesokolskem zletu v Pragi. 4. Mariborski zlet. 5. Koroška deca v Ljubljani. 6. Sokolič iz dežele. 7. Znaga v živalstvu. 8. Spomini na srbski umik v letu 1915. 9. Plavanje. 10. Vaje z obroči za deklice. 11. Glasnik. 12. Sokoliču. Sokolič stane letno 24 K, vsled česar pozivljamo vsa bratska društva, da ga v kar največjem številu naroče. — V pisarni Jugoslov. Sokolskega Saveza v Ljubljani se dobijo sledeče knjige: Bajželj: Vaje na bradlji po 6 K. Dr. Pivko: Telovadne igre, III. del, po 8 K; Schaub: Prosti skoki po 5 K; Dr. Pestotnik: Kako upravljati in voditi sokolska društva po 22 K. Naročajte te knjige.

Domače vesti

* Gosposvelski zvon vabi vse odbornike k važni seji v sredo dne 3. t. m. ob 5. uri popoldne na magistratu. Nadalje vabi društvo vse članke in vse one, ki se zanimajo za društvo k izrednemu običnemu zboru, ki se vrši v četrtek dne 4. novembra t. l. ob 8. uri zvečer na magistratu. Koroški begunci, pridite, ker gre za vas!

* Nepravilnosti pri plebiscitu. Takoj po izvršenem plebiscitu na Koroškem se je podal na plebiscitno ozemlje z večjim številom uradnikov policijski svetnik Kerševan in je tam preiskal vse nepravilnosti in sleparije na našo škodo. Sedaj se je z zbranim gradivom odpeljal gospod Kerševan v Beograd v svrhu poročanja osrednji vladi. Bila je dobra misel preiskati vse sleparije takoj po izvršenem plebiscitu, ko so bile še vse te sleparije vsem v živem spominu in je bila na Koroškem še naša uprava, ker danes bi bila vsaka preiskava že nemogoča.

* Koroški dijabegunci, ki so študirali na velikovski gimnaziji ali na velikovškem učiteljskišču, lahko nadaljujejo svoje študije na moškem učiteljskišču in na gimnaziji v Mariboru. V zadevi stanovanja naj se zglasijo pri gosp. župniku Gabronu na okr. glavarstvu v Mariboru, ki se trudi, da bi preskrbel dijaških stanovanj.

* Nezdružene razmere vladajo na naši severni meji in res bi bil že skrajni čas, da se poseže v te razmere z vso energijo. V Mariboru in okolici Slovenci niso življenja varni, nemške in nemurške tolpe izvršujejo organizirane napade na slovenske izletnike, kakor bi še vedno živeli v onih časih, ko so take napade državne oblasti ne samo tolerirale, temveč celo podpirale. Na naši severni meji je še vse polno požarnih bramb, sestavljenih iz nemškutarjev in te požarne brambe ne izzivajo samo z nemškim poveljevanjem, temveč tudi na razne druge načine. Naše oblasti pa menda spe. Na naši severni meji rabimo mele.

* Hujskanje proti državi. V širokih masah se je v zadnjem času sil-

no razpaslo hujskanje proti obstoju ujedinitve naše države. To hujskanje podpirajo gotovi destruktivni elementi. Kronika bilježi sedaj več aretacij takih hujskačev in zabavljačev. Zlačilno je, da so največji hujskači pronsirani zločinci, vlomilci in tatovi.

* „Vzemite si čekovni račun“. Štampiljka s tem besedilom se uporablja na glavni pošti v Ljubljani. Natisnjena je na vse poštno pošiljkatve (pisma, tiskovine itd.). Tajništvo JDS je dobilo že od več strani vprašanje, kaj to pomeni. V pojasnilo opozarjamo, da to dela pošta in da to nima nikakega drugega pomena kakor tega, da pošta skuša dobiti kolikor mogoče naročnikov čekovnega prometa. Dolžnost poštnih uradov po deželi bi bila, da to ljudem pojasne, da ne bodo mislili bogvejak, ako vidijo na pismih čez svoj naslov pritisnjeno to štampiljko.

* Pomurje. „Prekmurski Glasnik“ se poteguje opravičeno za ustanovitev okrožnega sodišča v Murški Soboti za celo Pomurje, t. j. za sedanje Prekmurje in za kraje na desnem bregu Mure, ker je Maribor preveč oddaljen. Seveda bi se moralo najpoprej zvezati oba murska bregova z mostovi in potem bi celo Pomurje resnično sestavljalo gospodarsko enoto, za katero bi se lahko ustanovilo tudi skupno okrožno sodišče. Pomurje je ločeno v dva dela samo zato, ker nobenega mostu ni: čez Muro in skrajni čas bi že bil, da se temu nedostatku odpomore.

* Na mariborskem pokopališču v Podbrezju je vojaška godba na praznik igrala primerne skladbe na čast spominu vojakov, pokopanim na tem pokopališču. Prisoten je bil cel batalion 45. pešp., oddelek artilerije in vojaške realke, poveljniki čet in general Maister, ki so izkazali čast med vojno umrlim. Vojaški superior Rant je imel lep spominski govor. Nato je zapel pevski zbor „Drave“ ki je počastil tudi z žalostinko spomin narednika Čuša, žrtve nemške podivjanosti. General Maister se je zahvalil pevovodji „Drave“, g. G. Prentnu. — Na starem mestnem pokopališču je Glasbena Matica pela na Stomškovem grobu, ni se pa ozirala na Tomšičev grob, kakor lani. Tomšičev grob je okrasila „Mariborska ti-karna“.

* Delo razmejivne komisije. V četrtek odide komisija na Košenjak, na pregled dovršenega tehničnega dela. Japonski delegat se uadi v Gradcu, ravnatam tudi angleški; italijanski major Calma je odšel na 14dnevne dopust v domovino.

* Razmere na naših poštah postajajo v dnevih Drinkovičevega ministruvanja vsak dan strašnejše. Danes v torek nismo dobili zagrebške in beografske pošte od sobote. Časopisje prihaja v največjem neredu z volitvami zamudami, še bolj se to godi z inozemskimi časopisi. Nerazumljivo nam je tudi, da se na nedelje in praznike ne razdaja časopisna pošta, tako da ostajajo redakcije brez časopisja, ki so v današnjih dneh že res redek gost po redakcijah. Kje je temu vzrok? — Ako se kdo izgovarja na pomanjkanje uradništva, moramo to dvomiti, kakšno naj sicer razumemo ukrep, da se je postavilo te dni 200 provizornih uradnic na cesto, vzrok mora biti neke drugje! Ogromne pristojbine plačujemo za pošto, a sedaj tak nered, ki ga ni prav nikjer na svetu!

Pod črto.

K stavki v dramskem gledališču.

Slovenski člani drame Narodnega gledališča so stopili v stavko. Kot vzrok svoje stavke navajajo gmočno in umetniško zapostavljanje od strani gledališke uprave z ozirom na nove ruske člane, ki jih je, kakor vsa jugoslovanska gledališča, angažirala tudi ljubljanska uprava. Nočemo še za danes razpravljati vprašanje, ali je stavka opravičljivo orožje, da se rešujejo taka vprašanja, ugotovimo pa samo, da se je stavkujoče osebje slovenske drame hotelo po-luzevati nedovrženim sredstvom, da se int. mura naša javnost o prvih vzrokih stavke. Notranjo plat stavke objasnjuje komuniste uprave Narodnega gledališča, ki ga proučujemo v naslednjem:

Ker je del dramskega osebja vstopil s 1. novembra v stavko, ostane dramsko gledališče do preklica za-

prto. Gledališka uprava se čuti dolžno, dati javnosti naslednja pojasnila: Koncem pretekle sezone so se člani drame pritoževali, da je dramsko osebje premaioštevilno, da so vsled tega z delom preobloženi ter ne morejo svojih dolžnosti vršiti tako kakor bi hoteli. Da ugoditi njihovim željam, je povabila uprava razne slovenske igralce, med njimi gospoda Nučiča in Skrbinška, naj vstopijo v osebje ljubljanskega dramskega gledališča. Odzvalo se je samo nekaj tržaskih igralcev, ki pa za razbremenitev starega osebja niso zadovoljali. Vsled tega se je odločila uprava nastaviti del odlične ruske igralne družbe, ki je bila pod vodstvom prvovrstnega ruskega režiserja Muratova dosegla velike uspehe ne le v Ljubljani, ampak tudi v Zagrebu, kjer ji je kritika posvečala dotle in navdušene članke. S tem svojim činom uprava ni hotela samo pomeniti igralskega osebja, ampak je tudi želela nuditi našemu naraščaju, ki ga je v sedanjih časih težko privajati na študije v tujno, priliko, da se ob lepih vzgledih na

domačem odru naobrazirajo. Oni ruski člani, ki bi se, kakor so to že storili mnogi Čehi, našemu jeziku popolnoma priučili, bi se mogli morebiti tudi stalno prikleniti našemu gledališču. Gledališki upravi žal ni bilo mogoče doseči umevanja tega stremljenja pri slovenskih članih dramskega gledališča, med katerimi se je takoj po angažiranju ruskih igralcev pojavila nezadovoljnost, ki je vedno rastla, dasi se je njih materijelno stanje izza podpisa pogodbe znatno zboljšalo. Draginjske doklade so se zvišale za 100 do 130 odstotkov. Raznim boljšim močem so se povišale gaže, tako da med dramskim osebjem skoro ni bilo člana, ki bi bil slabše plačan nego uradnik 8. ali celo 7. činovnega razreda. So igralske rodbine, deloma brez otrok, ki prejemale 11.350, 5900 in 5700 kron mesečno iz gledališke blagajne. To so gotovo vsote, ki se z njimi v Ljubljani da izhajati. Toda slovenski gledališki igralci so bili mnenja, da za take plače ne morejo več nego dvanajstkrat v mesecu nastopiti, in so zahtevali za vsak na-

daljnji nastop celodnevno gažo po vrhu. Uprava je tudi tej njihovi zahtevi ugodila, tako da dobivajo sedaj slovenski člani povprečno isto ali višjo plačo kakor pretežna večina ruskih članov, ki nimajo igralnih honorarjev in ki morajo plačevati ogromno stanarino po hotelih. Toda slovenski člani se tudi s tem niso zadovoljili. Dne 25. oktobra so pisali upravi list, v katerem ji očitajo, da je angažirala ruske člane, da zapostavlja slovenske igralce in slovensko dramo, ter izjavljajo, da se čutiljo upravičene „kontrolirati in nadzirati delovanje uprave“. V tem dopisu imenujejo svoje plače „skandalozno nizke“ in dolže upravo, da jim ne daje možnosti nastopati v dostojno pripravljenih in dostojno opremljenih igralih. Uprava, kateri je vlada overila nadzorstvo nad gledališkim osebjem, se seveda ni mogla podati pod nadzorstvo tega osebja in je morala to zahtevo kakor tudi zahtevo po nadaljnem poviševanju prejer kot sprazniti z vlado odločno zavrniti. Profesoralje pa tudi proti trditvam, ki so po-

polnoma neutemeljene, kajti uprava ni nikoli in nikjer zapostavljala slovenskih igralcev in jim je vedno dovoljevala zadostno število vaj in dostojno opremo iger. Igre „Za narodov blagor“, „Antifa“, „Hasanaginica“ in „Sen kresne noči“ so bile od 16. avgusta t. l. na repertoarju dramskih vaj in so bile tudi tako dostojno opremljene, kakor je bilo to z ozirom na proračun mogoče. Pač pa je morala uprava opetovano nastopiti proti slovenskim članom zaradi zanemarjanja vaj. Uprava je orej mnenja, da je vse storila, da bi dvignila višino slovenskih dramskih uprizritev, in da je ne zadre krivda, ako pri slovenskem igralnem osebju ni našla onega umevanja za napredek naše umetnosti, ki ga je od njih pričakovala. Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani: Friderik Javančič, Oton Zupančič, Pavel Golč, Friderik Rukavina, Ivan Ras.

Inam, da da omenimo in podčrtamo, v ti stavki dva momenta. Prvi moment je kulturni. Takoj mo-

* Ali kaplan razpolaga s trafikami? Pišejo nam iz Skofje Loke: Ob- lastnost tukajšnjega kaplana presega že vse meje. Neki slep invalid ima tukaj malo trafiko — edini njegov borni zaslužek. Ker igra dobro na harmoniko, naprosijo ga včasih, da kako nedolgo popolnane igra v bližnji gostilni. A kaplan je oslepelemu vojaku to strogo prepovedal, češ da sicer izgubi trafiko. Ali danes v Jugoslaviji tuji kaplani že razpolgajo s trafiki? — Prosimo finančno delegacijo za pojasnilo!

* Zaplemba velike zaloge vojaškega blaga. Pri slaščičarju Emilu Brandtu v Spodnji Siški so zaplenili velike zaloge vojaškega blaga. Dva vojaka sta pri Brandtu shranila 20 novih avtoplačev in dva zaboja raznovrstnega vojaškega blaga, med drugim kompleten telefonski aparat, čevlje, kavo in celo namizno olje.

* Žrtve stroja. Ortopedijski vajenec Rajko Ogorelec je postal na Poljanski cesti št. 69 žrtev stroja. V ortopedijski delavnici mu je stroj zlomil desno roko.

* „Slovenski odbor“ v Buenos Aires je nakazal potom „Francoske banke Rio de la Plata“ na tukajšnje Jadransko banko 1000 frankov za koroški plebiscit. Rojakom, ki v daljni tujini niso pozabili svoje domovine, iskrena zahvala za velikodušni dar!

* Auditor et altera pars. Od g. Dolenca iz Rog. Slatine smo dobili dopis: „Ni res, da sem jaz ob tla vrzel obrtnika Plemenitša, ni res, da je hčerka obupno klicala „Papa, nicht schiessen!“, tudi ni res, da bi bil jaz kmalu na to v gostilni pri Zumru z revolverjem streljal, raznim gostom pa grozil z revolverjem. Res pa je, da sem proti Plemenitšu, ki me je na cesti napadel, v silobranu nameril z zavarovanim revolverjem.“ — Besedo ima sedaj naš dopisnik.

* Ribarsko društvo v Mariboru ima dne 4. novembra ob 20. uri sestanek v gostilni Halbindel.

* Enotni potni list za evropske države. Zveza narodov je sklenila, da se uvedejo enotni potni listi za vse evropske države v francoskem jeziku. Ti potni listi se uvedejo v roku treh mesecev.

* Obrtniški večeri. Vsi tedaj sklepa načelstva obrtnih zadrug v Ljubljani se bodo vršili prijateljski sestanki zadržnih članov in njih obitelji K prvemu obrtniški večeru se vabi na ponedeljek dne 8. novembra ob 19. uri v salonu gostilne g. Mraka „Pri Rimljanu“, Rimska cesta. — Engelbert Franchetti, načelnik.

* Slovenski hermeln. V izlozbi tvrde Grifar in Mejač v Prešernovi ulici je razstavljen krasen damski zimski plašč iz polhovine, delo enega naših prvih domačih modnih ateljejev. Opozarjamo nanj naše dame. Ta pojav dokazuje, da je začelo naše obrtništvo spajati moderni okus z domačo tradicijo ter se osamosvajati tujih vplivov.

* Natečaj za službo v obmejnih četah. Komanda obmejnih čet je razpisala natečaj za večje število

vojakov, ki bi želeli prostovoljno stopiti v službo pri obmejnih četah.

* Zdravniška vest. Zdravnik doktor Lebar se je preselil iz Slovenske Bistrice v Križevce. Slovenjebistrski Sokol je izgubil z njim vrlega starosta, prebivalstvo pa dobrega zdravnika in prijatelja.

* Zdravniška služba. Razpisana je služba okrožnega zdravnika na Traču pri Skofji Loci. Interesenti se opozarjajo na razpis v „Uradnem listu“. Ravnotako je razpisana služba okrožnega zdravnika za Sevnico, ki naj obenem substituirata zdravstveno okrožje Loka pri Zidanem mostu.

* Lekarniška koncesija. Zdravstveni odsek za Slovenijo in Istro je podelil mag. pharm. Francu Kuraltu, doslej provizorju lekarn Trnkoczy v Ljubljani, koncesijo za ustanovitev in obratovanje nove javne lekarnice v Celju, s stojiščem Kralja Petra cesta—Cankarjeva ulica.

* Obrtne vesti iz Maribora. V Mariboru se ustanovi dne 7. t. m. slovensko obrtniško društvo. Shod se vrši ob 9. uri dopoldne v mali dvorani Narodnega doma. — Na mariborski obrtnonadaljevalni šoli se prične pouk dne 18. novembra.

* Vse priče na dan! Polcija je aretirala več Vičanov in Glinčanov, ki so za časa prevrata ukradli štiri vole in dve kravi iz bleva Vnuovčevalnice za živino in mast na barju.

* Poneverba. Inž. dr. Kasal je že pred 15 dnevi poslal svojega poslovodjo Franceta Cerneta v Skofjo Loko ter mu izročil 5000 kron z nalogo, da izplača pri njem zaposlene delavce. France Cerneta je neznan kam pobegnil. Zapustil je ženo in šest nepreskrbljenih otrok.

* Velike tatvine na mariborskem kolodvoru so izsledili. Kradli so železničarji. Pri vodji družbe je hišna preiskava odkrila mnogo zabojev blaga v visoki vrednosti.

* Velik vlom. Med prazniki so neznan storilec vlomil v prodajalno „Prvega ljubljanskega konzumnega društva“ na Kongresnem trgu ter odnesel velike množine raznega blaga. V prodajalno tega društva so bili tekom letošnjega leta izvršeni zelo številni vromi, a vlomilcev ne morejo izslediti.

* Napad. Poštni aspirant Ernest Banovec je bil na cesti pri Kozarjih ob mraku napaden. Dva lopova sta skočila nanj izza drveva ter je eden v dirjem vzkliku: „Kaj iščeš tu?“ prijel Banovca za vrat in roko, drugi pa ga je tolkel. Banovec se je napadalcev rešil na ta način, da je vzkliknil: „Vstran, če ne bom streljal!“ — Napadalec sta nato bežala.

* Roparski umor. Iz Poljanske doline nam poročajo: V vasi Bača, občina Trata v Poljanski dolini, se je prejšnje nedelje izvršil grozovit roparski umor. Iz hiše „Na Vovšcu“, ki stoji na samem, so šli vsi k rani maši, le 70 let stara gospodinja je ostala doma. Ko so se domači vrnili iz cerkve, našli so gospodinjino mrtvo — glava ji je bila skoraj popolnoma odrezana. Na tleh je ležal krvav, oster nož. Hiša je bila izropana. Poleg drugih stvari je ropar odnesel tudi 4000 kron in nekaj ameriških dolarjev. Storitcu se niso na sledu.

ki naj ga reši gledališko vodstvo s personalom, a podrtavanje umetniške strani je popolnoma deplacirano!

* Stavkajoče osebje pa je zagrešilo nekaj, kar moramo soglasno obojevati, zagrešilo je nekaj, kar mora izzvati v javnosti indignacijo. Na nelegalen in nelegalen način so stavkajoči igralci hoteli preprečiti, da se slovenska javnost informira o pravih vzrokih stavke. Potem tipografske organizacije so hoteli upeljati v naše časopisje cenzuro, ki naj bi preprečila objektivno razpravo o stavki na ta način, da tipografije ne stavijo ničesar, kar bi ne bilo v smeri in zmislu njihovega pokreta! Tipografije so seveda odbili tako nekulturno zahtevno, ki je v načelu kompromitirala stavkarski pokret slovenskih igralcev in v naprej zaigrala vsako simpatijo v najširjem občinstvu. Slovenska žurnalistika bo sama znala odbiti a napad na svobodo tiska, ki je do danes prvi v naši javnosti, a obenem tudi tako značilen!

Za danes toliko, a ves pokret bomo zasledovali najpazneje in našo javnost informirati v vsem.

Poudarjamo pa za danes, da je stavka v slovenski dramati nesimpatična očeno razlogov, ki so jo izzvali ker je o stavka proti kulturi in umetnosti!

Gnožno vprašanje je torej stvar,

Saniranje železnic.

Nerednosti v prometu so strup, ki razjeda vse gospodarsko življenje. Razvoj in razvoj industrije je brez dobro urejenih železnic nemogoč. Premogovni in železnice sta ona dva stebra elementa, ki razvrščata industrijsko produkcijo.

Železnice so v vojni silno trpele. Proge in vozovni material je uničen. Po vsem svetu opažamo, da se obnovi železniškega prometa posveča največja skrb. Strokovnjaki, tehnični, finančni in upravni so si edini v mnenju, da je za obstoj države in naroda neobhodno potrebna nujnost, vrniti se k zdravemu, racionalnemu prometnemu gospodarstvu. Nemška ustava je sprejela člen, ki naj prepriča, da bi se državne železnice upravljale drugače in po drugih načelih, po katerih se upravljajo uspešajoča produktivna podjetja sploh, katera krijejo svoje izdatke s svojimi dohodki. Finančna uprava državnih železnic mora gospodariti po trgovskih gospodarskih načelih.

Deficiti državnih železnic rastejo v milijarde. Nemške železnice so imele v letu 1918. 1-8 milijarde mark deficita, leta 1919. 4 1/2 milijarde mark in leta 1920. 12 milijard. To dejstvo je strah, ki stoji pred nemškim narodnim gospodarstvom in ki sila vsakega razumnika k premišljevanju in ga kliče k pomoči. Tudi nad nami stoji s svojimi težkimi rokami popolnoma podoben strah. Vzrok ne tiči v notranji upravi, pač pa v zunanji razlogih. Sprememba in spopolnitev upravne reda mora zagotoviti samo izdatno male prihranke. Ako premislimo, da vsa podjetja delajo ogromne dobičke kljub ogromno visokim produktivnim stroškom, da pa železniška uprava koplje le dolg na dolg, potem mora biti jasno, da je bednega finančnega stanja železnice kriva edino prometna politika, ki ima pred očmi le splošno in strankarsko politične cilje. Tako se je zgodilo, da so železnice postale nevarne parasiti državnih financ, ki ne zmorejo niti tega, kar zmore vsaka najmanjša tovarna: da svoje izdatke krije s svojimi dohodki.

To nevarno, skrajno nevarno stanje je na vsak način treba odstraniti. Ko smo si na jasnem glede pravih vzrokov čupnega finančnega stanja državnih železnic, moramo najti pota in sredstva za ozdravljenje tega stanja.

Predvsem je za državne železnice potrebno, da se odstrani od njih ves vpliv, ki ga ima nanje politika in vsakokratni politični voditelji. Državne železnice se morajo depolitizirati. Isti razlog ovira poddržavljanje železnic na Angleškem. Centralna železniška uprava, prometno ministristvo, mora biti gluho za vse strankarsko-politična stremeljenja in ne sme ničesar storiti, kar bi bilo negospodarsko. Ako uveljavlja centralna uprava dobro gospodarsko politiko, potem bodo tudi podrejeni izvrševalni organi svojo nalogo izborno izvrševali, ne samo v prometnem, ampak tudi v gospodarskem oziru. Eksperimentiranje z upravnimi enotami je nevarno in dragoceno.

Pri saniranju železniških financ mora sodelovati široka javnost, zastopana po posebnem odboru za saniranje železniških financ. Nemška javnost je podala že razne predloge. Govori se o železniški delniški družbi s predsedstvom državnega prometnega ministra v nadzorstvu, dalje o najemu, prodaji na kak inozemski konzorcij itd. Predlagani odbor naj se izjavi o sledečem: 1.) kakšni ukrepi so potrebni, da ostanje železnice samostojno gospodarsko podjetje, ki svoje izdatke krije samo in ki obrestuje in amortizira svoje dolgeve iz svojih lastnih dohodkov? 2.) Kako se zagotovi izpeljava teh ukrepov, ako ostanje železnice pod neposredno državno upravo? 3.) Kaka druga uspešna zagotavljajoča organizacijska in upravna forma pride v poštev, ako sta prvi dve točki neizvedljivi?

* Varošinsko društvo za svinjerejo, ki je bilo ustanovljeno lansko leto, je ustavilo svoje delovanje z 200 milijoni deficita. Udeleženi je veliko malih ljudi, kateri pa ne utirje skode, ker prevzamejo plačila sodeložene banke in denarni zavodi. To je prva večja insolvenca v tej konjunkturalni dobi.

= Izvoz živil, blagovni in tovarni promet v Avstrijo je z dnem 2. novembra začasno ustavljen, dokler mariborska carinarna ne odpravi nakopičenih tovarov.

= Skrajšan rok ležanja blaga v carinskih skladiščih. Po odredbi finančnega ministra je na podlagi čl. 22 zakona o splošni carinskih tarifi rok za ležanje blaga v carinskih skladiščih skrajšan, in sicer: vsake vrste blago more ležati v skladiščih pet dni, a vsake vrste blago izven carinskega skladišča more ležati deset dni. Ta skrajšani rok je stopil v veljavo s 1. novembrom t. l.

= Uradni dan trgovsko-obrtno zbornice v Mariboru je v sredo dne 3. novembra od 9. do 12. ure v prostorih trgovskega gremija v Jurčičevi ulici 8.

= Osiješka tovarnica vžgalic je uknila svoje obratovanje, ker vlada ne dovoli uvoz papirja za vžgalne škatlice, ker je to luksuz. Vsled tega je sedaj okoli 200 ljudi brez zaslužka.

= V Subotici se je zadnji čas pojavilo mnogo novih ponarejenih eno- in dvokronskih bankovcev.

= Družba „Danica“ je na svoji letni skupščini, ki se je vršila te dni, sklenila, da plača po 36 K dividende na kupon.

= Boj za petrolejske vrele. Brez šuma so se vrinile v naše časopise pred nekaj tedni vesti o prvih petrolejskih vrelih v Jugoslaviji. Pozneje smo za beležili vest, da se za eksploatacijo naših petrolejskih vrelecv zanimajo Angličani, ki so baje edini zmogni investirati oni veliki kapital, ki ga rabi tako podjetje. Angleška Royal Oil Compagnie in zvezi s hrvaškimi zavodi, je dobila koncesijo. Angličani se v obče trudijo, da bi dobili nafto v svoje roke. Angleški listi so pred časom prinesli vest, da si je njih vlada zagotovila nemejeno kontrolo čez razsežna petrolejska polja v Kaliforniji. Razine rumunske petrolejske družbe so prišle v odvisnost od angleškega kapitala. Mesopotamija je bogata na petroleju — segli so po njej Angličani. Prvi lord angleške admiraltete je izrekel besede: „Ako si zagotovimo svetovno produkcije petroleja, moramo potem storiti, kar mi hočemo.“ Z razdelitvijo Turčije so prišli tudi petrolejski vreli v Zalumu in Baku bližje angleški sferi. V narodnogospodarskem življenju imajo petrolejski vreli še večji pomen kakor premog. Gotovo je, d bo v daljni bodočnosti petrolej izpodrinil premog posebno zaradi praktičnejše uporabnosti petroleja. Dobri premog ima 8000 kalorij, petrolej pa 11.000. Pri kurjavi s petrolejem je izguba energije neznalna, komaj 20 %, pri premogu pa zelo velika. Ladje, ki vozijo iz Evrope v Vzhodno Azijo, morajo na ti poti sem in tja osehkrat napolniti svoje zaloge s premogom. Pri kurjavi s petrolejem pa ne bi bila dopolnitev sploh potrebna.

= Promet med Jugoslavijo in Trstom. „Bolletino della Camera di Commercio“, ki ga izdaja tržaška trgovska zbornica objavlja podatke o prometu z Jugoslavijo. Po teh podatkih se je izvozilo v Trst 445.485 metriskih stotov blaga, a uvozilo se je iz Trsta 56.964 stotov premoga, 31.095 stotov kemičnih produktov, 23.261 stotov južnega sadja, 21.767 stotov manufakture in 14.587 stotov sladkorja. Pozabiti pa se sme — pravi „Bolletino“ — da je množina v Jugoslavijo eksportiranega blaga mnogo večja in da se ne da kontrolirati, ker se velike množine, zlasti manufakture, dnevno prevažajo z avtomobili v Ljubljano in Zagreb. Reka fungira pri importu s 27.000 stoti, pri eksportu s 40.000 stoti.

= Poljski sladkor. Kakor se poroča iz Varšave, je produkcija sladkorja na Poljskem letos ugodna. Od lanske kampanje je za izvoz na razpolago še kakih 600 vagonov sladkorja.

= Cena češkega sladkorja. Češkoslovaška vlada je za mesec novembra, v sporazumu s tvornicami doklicala o sladkorju tako, da stane v področni prodaji kilogram sladkorja v stožih po 7.90 češkoslovaških kron, kilogram sladkorja v kockah pa 8.26 češkoslovaških kron.

= Orehi. Letina orchov v Sloveniji je jako dobra. V Sloveniji re cenil letina orchov po zasnovljenih podatkih lahko na najmanj 80 do 100 vagonov. Teletine že vileko let ni bilo in se tuči stori ljudje na boljše ne spremljajo. Priducenci so od začetka oktobra od 100 do 180 K za merk, to je 12 K do 19 do 20 K za kg. Spekulantii so mnogo blaga pokupili iz predelav in gnaš cenov nazgor, vendar se ta cena ni mogla držati z ozirom na ponudbo iz Slo-

vonije, Bosne in iz Hrvatske, ker je tam enako preobilo orchov, ki pa so cenješi lakor v Sloveniji. Izvoz orchov iz Slovenije v inozemstvo radi previsokih cen je popolnoma nemogoč, ker se orehi v inozemstvu plačujejo kvocjemu s 26 do 28 K nemške valute, in se morajo postaviti franco mejna postaja ter franko vreče in izvezna carina. Pri sedanjih cenah bi morali v inozemstvu 50 avstr. kron in več plačati za kg, da bi bil izvoz mogoč. Cena orchov se je zato začela rušiti, ker so se producenti in špekulanti začeli bati, da radi previsokih zahtev izgube. Nižje ponudbe že prihajajo, a so za izvoz previsoke, ker še vedno zahtevajo 14 do 16 K za kg. Ako se orehi, kar jih je na Kranjskem in južnem Stajerskem obrodilo, prodajo s povprečno ceno, ki bi za izvez ugajala, to je 10 do 12 K kg, bi znašal izkupiček za Slovenijo okoli 10 do 12 milijonov kron. Bati se je, da ta vsota pojde drugam, mesto da bi v Sloveniji ostala.

= Cene živil. Novi Sad — pšenica 910, ječmen 500, oves 260, kerizna nova 260, izčiščena 330, bižoi beli 620, rumeni 600, krušna moka 13, nularica 14.50, pitani prašiči 28 do 30, govodina 14 do 16, ovce 11 do 12 kron.

Borze 2. novembra

Zagreb: devize — Berlin 135 do 190, Milan 525 do 530, London 470, Pariz 370, Praga 162 do 164, Dunaj 32.75 do 33, dolar 137.50 do 138.50, a. K 35.50 do 36, rubelj 110 do 115, 200 kronski zlati 495 do 500, fr. fr. 880, napoleonori 495 do 497, marke 189 do 200, leji 215, lire 520 do 525, turske zlate lire 525 do 530.

Table with exchange rates for various banks and locations like Beograd, London, etc.

Beograd, — fr. fr. 120 do 125, dolar 34.25 do 34.50, lire 134, leji 57 do 57.50, levi 41.43, žK 44 do 45, marke 48.50 do 49, aK 9.50 do 9.70, napoleonori 124 do 125, London 118 do 120, Pariz 215 do 220, Praga 41.50 do 42, Milan 130 do 131, Berlin 47.50 do 48, Dunaj 8.50 do 8.70.

Dunaj: devize v prostem prometu: Zagreb 292 do 312, Budimpešta 87 do 97, Praga 492 do 512, Varšava 115 do 135, dinar 1200 do 1250, dolar 415, lira 15.50, lej 700 do 705, rublji K 300, levi 500, marka 593.50, franc. franki 26.75, švic. franki 57.75 do 80, funti 1450.

Table with exchange rates for various banks and locations like Praga, Berlin, etc.

Praga: devize: Berlin 117 do 118.50, Dunaj 19.75 do 20.75, Zagreb 61.25 do 62.25, Varšava 26 do 27, Budapešta 18.25 do 19.25, jugoslovenske note 244 do 246, Amerika 89.50 do 90.50, funti 317 do 319, Švica 1434.50 do 1437.50, Francija 575.50 do 578.50, lire 334 do 346

Berlin: devize: Newyork 79.92 do 80.08, London 274.45 do 275.05, Pariz 501.95 do 503.05, Švica 1251.20 do 1253.80, Italija 292.20 do 292.80, Dunaj 20.72 do 20.78, Avstrija 23.52 do 23.58, Praga 86.65 do 86.85, Budimpešta 15.98 do 16.02.

Zürich: devize: Berlin 8.—, Newyork 639, London 21.96, Pariz 40.20, Milan 2.25, Praga 7.—, Dunaj 1.95, Budimpešta 130, Bukarešta 10.05, Valparaiso 1.95.

Vremensko poročilo.

Table with weather forecast data including temperature, wind, and other meteorological indicators.

Narodno gledališče.

Drama:

Sreda, 3. nov.: Cankar: Pohujšanje v dolini šentflorjanski. C.

Četrtek, 4. nov.: Shaw: Pygmalion. A.

Petek, 5. nov.: Bianmarchais: Figaro se ženi. D.

Sobota, 6. nov.: Schnitzler: Ljubimka nje. B.

Nedelja, 7. nov.: Shakespeare: Sen kresne noči. V opernem gledališču. Izv.

Ponedeljek, 8. nov.: Figaro se ženi. C.

Opera:

Sreda, 3. nov.: Leoncavallo: Glumači — Chopin: Gozdne vile. Red B.

Četrtek, Shakespeare: Sen kresne noči. Dramska predstava. E.

Petek, 5. nov.: Offenbach: Hoffmanove pripovedke. A.

Sobota, 6. nov.: Nedbal: Od bajke do bajke. D.

Nedelja, 7. nov.: Shakespeare: Sen kresne noči. Dramska predstava. Izv.

Ponedeljek, 8. nov.: Zaprto.

Po svetu.

× Ubil očeta in pil njegovo krv.

Iz Nola v južni Italiji se poroča, da je neki Carmine Coccia, ki se je vrnil iz ječe, kjer je odsedel več let zaradi umora, vrzel svojega lastnega očeta skozi okno in, ko je videl, da je mrtev, pil njegovo krv. Potem pa je pobegnil.

× Draginja na Poljskem. Na Poljskem je vsled vojnih razmer zavladala velika dragina. Par čevljev stane 750 mark — ljudstvo se je na to navadilo niti pa hodi boso. Obleka stane 10.000 mark, zato se na varšavski postaji opaža žene in otroke, ki komaj skrivajo golotinjo. Živil zelo primanjkuje in siromašni sloji dobesedno umirajo od gladi. Črn kruh (400 gramov) stane 62 mark, a bel kruh, ki je zelo redek, 300 mark. Industrija stagnira. Železnice stoje; le na progi Varšava-Pariz se promet še vzdržuje. Opustošena polja so neobdelana in črna zemlja kaže vso žalost in nesrečo, ki pritiska poljski narod.

× V Ameriki bodo kurili z žitom. Predsednik združenja ameriških

zemljiških najemnikov, Howard, je v razgovoru z delegacijo najemnikov iz Jowe izjavil, da bodo najemniki, če se cena promoga v kratkem primerno ne zniža, prisiljeni, porabiti velik del letošnje žetve kot kurivo. Sto kilogramov promoga stane 2250 dolarjev, dočim stane 100 kilogramov žita le 16 dolarjev. Razen tega pa ima žito isto ogrevno moč kakor promog.

× Potres v južni Ameriki. Španskim listom se iz Bolivije brzojavlja, da je izredno močan potres skoraj popolnoma razdejalo mesto Santa Lucia v Andah. Nad 400 oseb je mrtvih, mnogo ranjenih.

× Kroglja, ki doseže mesec. Nek profesor univerze v Winchestru objavlja, da bo pričel v kratkem z javnimi poskusi s kroglo, katera bo s ponavljajočimi se eksplozijami preletela vseh 214.000 kilometrov, ki nas ločijo od meseca.

Lastnik in izdajatelj
Konzorcij „Jutra“.

Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc

Rupi se pisalni stroj, ki dobro obranjen. Naslov se izve v upravi „Jutra“.

Na stanovanje in dobro hrano se sprejme gospod, ki ima svojo postelj in odejo. Naslov v upravi „Jutra“. 397 2-1

Iščejo se isušeni kurjači in ključničar, ki mora znati tudi kovaška dela. — Oferti z navedbo plačilnih pogojev naj se blagovoljivo vposlati na naslov „Kurjači“ upravni tvi „Jutra“. 2

Po zelo znižani ceni nova dvakolesa, plašči, šivalni stroji in vsakovrstni deli, karbidne svetiljke, gorilci itd. Sprejemajo se v popravilo dvokolesa in razni stroji pri BATJELU, Ljubljana. Star: trg št. 28. 322 11-6

Obvestilo.

Obveščava vsaj odjemalce in p. n. občinstvo, da sprejemava nova dela in pravila po najnižjih cenah. Gotovi čevlji v zalogi. Turistovski čevlji domačega izdelka. 403 8-1

Ant. in Jož. Brajer-Kapele Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Gospodična

stara 17 let, veča slovenskega in nemškega jezika, ki ima veselje z otroci, išče službo kot varuhinja pri boljši družini. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra“. 394 5-8

Samo nekaj dni kupujem

umetne zobe

po visokih cenah

F. KARNER 398 2-1

Hotel Wilson, Sv. Petra cesta, soba št. 2

Zamenjam stanovanje

na Viču ali v Rožni dolini.

389 Poizvo se v upravi „Jutra“. 2-2

03 53-16

CEVLJI

na debelo in na drobno, vse vrste moški, ženski in otroški, delavski kakor tudi najfiniji vseh vrst po najnižjih dnevnih cenah se uobijajo pri znani tvrtki

ALEKSANDER OBLAT, Ljubljana, Sv. Petra cesta 28.

Tudi se pošilja po povzetju po vsem kraljestvu.

Preklje. Gosp. Arlina, stanujočega v Vodmatu, sem nedolga obdobja, da je našel neki denar. Tem pótém prekljujem to obdobje, ker to ni resnica.

Anton Svoj 401
ključničar na Jeziki pri Ljubljani.

Krompir

prvovrsten, zdrav, debel in trpežen. Izvir jogoslovanskih najboljših krajev, oddaja družba „Jadran“

v Ljubljani, Dunajska cesta 9, vsak dan v množinah od 300 kg dalje po K 1-90 kilogram. Vročje za napolnitve se morajo prinesiti s seboj. Pri večjem odjemu, celih vagovov, cena po dogovoru. 303 6-8

Elektrotehnično podjetje Saks & Tratnik Ljubljana, S. Petra cesta št. 25 337 3-3 Telefon interurban št. 443 Maribor, Slovenska ulica št. 20.

Konkurenčne cene!

Vsakovrstna manufaktura

33 dobi po najnižjih cenah pri tvrtki 112 30-16

BRUMAT F., LJUBLJANA, Mestni trg 25 I.

Lastni avto za prevažanje! Konkurenčne cene!

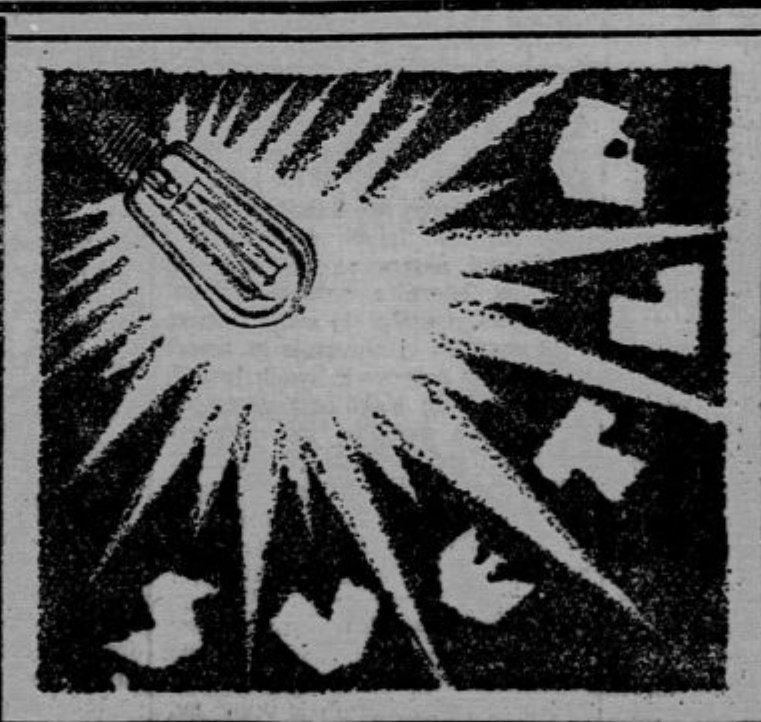
Kako volimo s kroglicami?

kake pravice in dolžnosti imajo volilci, kako treba zakon tolmačiti volilnim komisijam in zaupnikom strank? Vsa ta in druga vprašanja, ki niso pojasnjena v volilnem zakonu samem, razlaga do podrobnosti

dr. Stefan Sagadin: Voli ni red z bogatim tolmačenjem. 341 13

Knjižico, ki velja 16 K, s poštnino 17 K 20 v, naročite pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.

„SVETLA“
elektrotehniško podjetje
JANKO POGAČAR
Lovro Effenberger & Cie.
Centrala LJUBLJANA
Najboljša izvedba. — Takojšnja odprema.
Najnižje cene. — Ponudbe in pojasnila na željo vsak čas brezplačno na razpologo.
Podružnica v Zagrebu
Frankopanska ulica št. 2.

Instalira: popolne elektrarne, prekosemske centrale, popolne napeljave v mestih in pokrajinah, naprave za vsakovrstno industrijo, razsvetljavo javnih in privatnih poslopij, tovarn, gledališč, bank, hotelov itd., posamezne naprave za normalne in specialne svrhe, telefonske, telegrafске in signalne naprave itd.

Dobavi: motorje, dinama, pretvoritelje (Umformer), generatorje za motorje, ventilatorje, električne kurilne in kuhalne aparate za domačo, obrtniško in medicinsko uporabo, merilne aparate, šte ce, instalacijski in vodilni material vsake vrste, ročne svetiljke, armature, svetlobna telesa, žarnice vseh vrst, vsakovrstni material za slabi tok, akumulatorje, žepne baterije, ovoje itd.

Lastni umetniški oddelek.
Izdeluje: moderna telesa za razsvetljavo, namizno stojajoče svetiljke, stropne svetiljke, lestence, vsakovrstne svilenne senčnike po lastnih umetniških osnutkih, izdeluje naročila natučeno tudi po zašlejenih predpisih ali vposlanih skizah.

Sp. cialifete: novi patentirani „Sona“-zvonci za močni tok, brez baterije, brez transformatorja, nikalnih nadaljnjih stroškov za oskrb zvonca, navadno priklapljenje zvonca brez truda na vsako obstoječo svetlobno napeljavo, nova patentirana sveticupa „Sonavox“, patentirani držaji za senčnike „Sona“ brez vijakov. 330 3

Angleška sekcija plebiscitne komisije v Celovcu prodaja

7 osebnih avtomobilov, 8 motornih koles in 2 tovorna avtomobila in sicer:

- 2 limuzine tipa Talbot-Darracq, 16 HP., modre barve z 6 sedeži, samonagonom, električnimi svetilkami, nikljastim okovom, širokimi kolesi, kompletnim orodjem, garnituro na kolesih, kakor nove, stalno v porabi.
- 2 odprta voza, tipa Talbot-Darracq, 16 HP., s 5 sedeži, samonagonom, električnimi svetilkami, niklastim okovom, modro barvana, z orodjem in kompletno garnituro koles, v izvrstnem stanju.
- 8 motornih koles, tipa Triumph, 3¹/₂ HP., z orodjem, ozkimi kolesi in ventili, v dobrem stanju.
- Zračne cevi in plašče, ki spadajo k tipu Fiat, model 2 15 do 20 HP., k tipu Fiat tovarni auto model 15 Ter., 25 HP. ter k tipu Talbot-Darracq, 16 HP., kakor tudi posamezne dele, spadajoče k navedenim tipom.
- 2 odprte potovalne avtomobile tip Fiat 2, 15 do 20 HP., 1 sivo, 1 zeleno, 1 belo barvan, v izvrstnem stanju, kompletne, z Fiat električnimi svetilkami, cevmi in plašči, ognjevarovalno napravo, orodjem, stekleno ploščo proti vetru, streho itd.
- 2 tovarna avtomobila tip Fiat 15 Ter., 35 HP., kompletne, s platneno streho, ozkimi kolesi, ognjevarstveno pripravo, generatorjem, svetilkami, orodjem itd. v izvrstnem stanju. 392 7-4

Avtomobili in motorna kolesa se lahko upogleda o v četrtek, petek in soboto, dne 4., 5. in 6. novembra. Oferti za ta vozila se zaključijo v torek 9. novembra. Po 9. novembru vložene ponudbe se ne bodo upštevale. Ponudbe se morajo glasiti samo v angleških funtih (sterlingih) ali francoskih frankih.